

NAŠA ŽIVA

ERBA

STR. 4

DVAKRAT SE
JE POSTAVO,
DVAKRAT SE
JE PAUDRO

STR. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 16. junija 2011 ☀ Leto XXI, št. 24

Svetek ob 20. obletnici Slovenije in podelitev enkratnih štipendij

Ka bi šaularge meli vekšo volau do včenjé slovenskoga gezika

Državna slovenska samouprava (DSS) vsakšo leto nagradi tiste šaulare, steri se po porabski osnovni pa srednji šaulaj včijo slovenski gezik. Za tau majo priliko na trej osnovni šaulaj (na Gorenjom Seniki, v Števanovci pa v Monoštri) pa dvej varaški srednji šaulaj (gimnazija Mihály Vörösmartyja, Srednja strokovna šola Béla III.). DSS njim podeli takzvano enkratno štipendijo, stera je leko od gezero do štirinajset gezero forintov. Stero dejte ali mladi kelko dobi, odvisi od toga, kelko je aktiven. Šaulska komisija je vküppostavila kriterije, po tej kriterijaj dobijo šaularge ponte (točke), več točk pomeni več penez tö. Steri so tej kriteriji? Prvo pa najbolje važno je, naj se šaular vči slovenski gezik v rednom šaulskom pouki. Dapa tau je tö nej vseedno, kelko vör slovenščine ma v ednom kedni, ka ništrni majo samo eno vöro, drugi se včijo gezik svoje materé pet vör na keden. Komisija poštvle tau tö, kak je šaular aktiven pri izvenšolskij dejavnostij, če odi v kakšo slovensko skupino (pleše, popejva, špila itd.). Tau tö poglednejo, če se mlajši dajo nagučati pa se pripravijo na kakšno tekmo vanje (verseny) iz slovenščine ali spoznavanja slovenstva, če gorstaupijo na šaulski svetkaj, če odijo na slovenske tabore itd. Aktivnost posameznoga šaulara oceni njegva leranca ali njegvi školnik pa zbrane točke dolada šolski komisiji, stera se odlauči za vsoto (összeg).

Letos je nagrado dobilo 177 učencev pa dijakov. 59 s seničke,

Enkratne štipendije sta prejkdala predsednik in podpredsednica DSS Martin Ropoš pa Erika Köleš Kiss

Program, steri se je fejst šiko za 20-letnico samostojnosti Slovenije, so pripravoli šaularge OŠ Grad

29 s števanovske, 42 z varaške osnovne šaule. 31 dijakov z varaške gimnazije pa 16 dijakov s srednje šaule Béla III.

Podelitev nagrad je bila na Gorenjom Seniki 9. juniuša. Organizator - Državna slovenska samouprava - je tak planerala, ka bi te svetešnji dogodek bijo na dvauri Küharove spominske iže, dapa vrejmen je tou nej dopistilo. Tisti šaularge, steri so ešče nej bili tü, so si leko stari farov pa razstave poglednili po podelitvi.

Mlajše pa goste, steri so se zbrali v telovadni sobi seničke šaule, je po tistim, ka so spepejali slovensko himno, pozdravo predsednik DSS *Martin Ropoš*. Podelitev enkratnih štipendij je bila prilika za tau tö, ka so se mlajši pa mladi tö spominali na tau, ka se je Slovenija pred dvajstimi lejtami tak odlaučila, ka de kraj od Jugoslavije, ka staupi na svojo paut, ka grata samasvoj (samostojni) rosag. Ta rosag kak rosag našoga matičnoga naroda dostavse ponidi mlajšom pa mladim, naj ne pozabijo reči pa kulture svoji mamic pa stari mamic, je pravo predsednik Ropoš pa našto tabore, kolonije, izlete, knjige...

Trno lejpi program za 20. obletnico samostojne Slovenije so svojim vrstnikom pripravili *šaulari Osnovne šaule Grad*, steri so s pomočjav svoji učitelov našli pravo vsebino za prostor in njegve lidi, steri so bili dugo odrezani od tistoga naroda, steri guči gnaki (ali skur gnaki) gezik kak oni, spejva gnake (ali skur gnake) pesmi kak oni...

Marijana Sukič

Poslovil se je generalni konzul Drago Šiftar

PORABJE SEM ZAČUTIL KOT SVOJE

S 6. junijem je potekel mandat generalnega konzula mag. Draga Šiftarja, ki je to delo v Monoštru opravljal 4 leta. Od Porabcev, Goričanec, Prekmurcev in tudi od predstavnikov raznih institucij in ustanov se je poslovil 3. junija. Pogovor z njim je potekal na zadnji dan njegovega mandata.

• *Pred štirimi leti ste nastopili funkcijo kot tretji generalni konzul v Monoštru. S kakšnim namenom in s kakšnimi pričakovanji ste sprejeli to nalogo?*

»Prišel sem z namenom, da napravim vse, kar je v moji moči. Ko sem vprašal ministra, zakaj bi ravno mene rad poslal v Porabje, je rekel, da vedno imam neke pripombe, da bi bilo treba v Porabju nekaj storiti. Zdaj torej imam možnost, da grem in nekaj storim.«

• *Kakšne razmere so vas pričakale v Porabju?*

»Razmere niso bile tako alarmantne. Porabje sem že od prej poznal, poznal sem precej ljudi, ki so pomembni v tukajšnji slovenski strukturi. Torej nisem prišel v neznano okolje, toda daleč od tega, da bi vse vedel o Porabju. O Porabju sem se učil vse do današnjega dneva. Me je pa najbolj presenetilo to, da so se ljudje – po mojem občutku – sramovali slovenskega porekla, še bolj porabščine. Tudi tisti starejši, ki so jo tako lepo govorili, da je bila – vsaj zame kot Prekmurca – neka milina, zelo lep občutek.

Seznanil sem se tudi z delovanjem krovnih organizacij. Moram povedati, da jaz, ki sem prišel iz gospodarstva, imam kot ekonomist bolj tehnične in hitre prijeme. Na začetku me je zelo presenetilo, da to ni naletelo na plodna tla, moral sem se prilagoditi, nekaj narediti, da bi me ljudje sprejeli.«

• *Ali vam je pomagalo pri*

tem, da izhajate iz iste narčne skupine kot Porabci?

»Zelo. Pomagalo mi je predvsem pri tem, da so me Porabci sprejeli. To so večkrat tudi poudarili. Značilno je bilo, da so večkrat rekli, da dosedanjí generalni konzuli niso vedeli slovensko, da so govorili ‚slavsko‘. Večkrat sem naletel na to formulacijo, na to razmišljanje. Ko sem prišel, sem želel generalni konzulat odpreti na stežaj na simbolni ravni. Mislim, da mi je to tudi uspelo, in

Drago Šiftar

prav prekmurščina mi je bila tukaj v veliko korist. Moram dodati, da je veliko napako napravila država Slovenija, ko se je osamosvojila in tudi že prej, ko se je povezovala s Porabjem. Sem je prihajala s knjižno slovenščino najbolj zahtevnega tipa, česar niti Slovenci ne maramo, sploh pa ne obrobni Štajerci ali Prekmurci. Ti ljudje niso razumeli te slovenščine, to je bil za njih nek ‚tují‘ jezik, zato so se potegnili vase. Včasih so se

Slovencev bolj sramovali kot na madžarski strani. Tukaj torej je bila storjena napaka, ki se bo še dolgo, dolgo popravljala. Upam, da so jo kompetentni zaznali.«

• *Na poslovilnem pikniku ste izpostavili, da je dobilo Porabje tudi po vaši zaslugi precej evropskih sredstev.*

Porabje je – kdorkoli karkoli govori – revna pokrajina tudi zaradi zgodovinskih dejstev. Madžarska ni radodarna do robnih pokrajin, pa naj gre

Skupščina Železne županije, Državna slovenska samouprava, Zveza Slovencev in Direkcija muzejev Železne županije so leta 2009 podpisali sporazum o sodelovanju. Vsako leto ovrednotijo sodelovanje. Na letošnjem sestanku na Gornjem Seniku so partnerji ugotovili, da Skupščina zagotavlja denar za obnavljanje monoštrskega muzeja in izvajanje unijskega projekta. Sodelavci Muzeja Savaria so postavili razstavo v Küharjevi spominski hiši. Natečaja za manjšinske samouprave, žal, ne bodo razpisali. Nagrado za manjšine predajo v okviru decembrskega dneva manjšin.

spodobnosti, izkoristil sem vse nekdanje zveze, da smo bili pri projektih uspešni. Danes je agencija suverena in samostojna, pri tem imam velik delež. Preko agencije je prišlo v Porabje slabih milijon pa pol evrov evropskih sredstev. Govorim o dveh velikih projektih, Sosed k sosеду je že v drugi fazi izvajanja, Upkačvisokodebelni biseri pa je v začetni fazi. Precej sem se angažiral tudi pri drugih projektih (Mura-Raba tv, muzeji). Torej vsota, ki sem jo povedal, je precej impozantna, če gledamo nazaj, ko ni bilo nič.«

• *Kako ocenjujete odnos Madžarske do svojih manjšin, med njimi do Slovencev?*

»Madžarska politika ni naklonjena manjšinam, to je moje stališče. Govorim generalno. Bil sem zelo presenečen, da madžarska politika ni bila naklonjena slovenski manjšini, ker madžarska manjšina v Sloveniji uživa nadpovprečne standarde. Te standarde smo tudi zapisali v sporazumu o zaščiti obeh manjšin. Ta sporazum je pripravila madžarska država, tako da ni Slovenija vsilila nečesa nemogočega, iracionalnega. Tudi mešana komisija, ki nadzoruje uresni-

čitev sklepov, je sama po sebi v redu, je pa velik problem, da se madžarska stran ne drži dogovorov.«

• *Kako ste se počutili v Porabju kot zasebni človek, kot ljubitelj narave?*

»Kot zasebnik, kot Drago Šiftar sem se fantastično počutil. Ta pokrajina je kot pravi biser. Težke zgodovinske razmere so dale nekaj dobrega, pač to, da je pokrajina ostala taka, kakršna je. Jaz sem jo prehodil po dolgem in po čez, ne samo poti, tudi gozdne površine, tako da se lahko štejem med boljše poznavalce Porabja. V Porabju nisem imel nobene slabe izkušnje z ljudmi, ne z Madžari ne s Slovenci. Najbolj mi pa bo ostalo v spominu, ko greš po ulici in nek fantiček ‚šiba‘ mimo in reče, dober dan‘. Samo to, ampak to je neko zavedanje, dober dan ni več neka tuja beseda v tem prostoru.

Gotovo se bom vračal, tukaj sem spoznal dosti prijateljev, Porabje sem začutil kot svoje. Ko sva se med službovanjem z ženo vračala v Porabje, sva zmeraj rekla, da greva domov.«

Marijana Sukič

Kak smo se en den prva zgučali, smo bili djenau podnek pri subotiškoj varaškoj iži. Pravli so nam, ka če nas malo

Center Subotice od vrkaj

več baude, nam pokažejo tōrem. Tak je bilau tō, vküper s srbskimi lidami smo se po dugi, krivi pa vauski stubaj plezdili gor. Naša voditelica je vse lepau raztomačila tak v srbskom kak vogrskom geziki.

Srejdj v tōrmi majo edno malo sobico, gde leko najdemo eden križ pa edno zvezdo. Gda so pred stau lejtami varaško ižo zozidali, so na tōrem postavili križ pa grb (címer) varaša. Cajti so se spremenili, v komunističnom časi je na vreji stala že veuka zvezda. Leta 1994 pa so simbol s petimi kiklámi eške gnauk vōminili s križom. V malom muzeji pa se leko vidi vōra tō, štera je inda na tōrmi cajt kazala.

S tōrma se lepau vidi cejli varaš, vse zidine na glavnom trgi, daleč se bliskečejo svejkle pūstinje pa raveni. Subotica je pred prvov bojnov cūj k alföldskoj krajini slišala, zatok je kauli nje vse ravno.

Naši gostiteli so bili tak vrlj, ka so nam - če rejsan nej po regulaj - pokazali znautrašnji, spaudnji tau varaške iže.

Veuka dvorana (terem) je edna najlepši secesijski dvoran na cejlom svejti. Tū má občina svetešnje djileše, tū so varaški svetki, depa koncerte pa zdavanja ranč tak držijo. Aukna so pofarbana, na njij so namalani vogrski krali pa avstrijski casari. Po prvov bojni so glažojnate kejpje dojvzeli, med drūgov bojnov, gda je varaš pá k vogrskomi rosagi slišo, so je nazajdali, v komunistarski cajtaj pa so prišli v zamanice. Ništarni pravijo,

ka je tisti režim, šteri se od glažojnati kralov bogí, trnok bogéči.

V varaškoj iži eške geste edna žuta pa edna zelena soba. Žuta je inda bila iža glavnoga notaroša, gnes se tam mladoženci pa sneje zdavajo. V zelenoj je biu salon, pa eške gnes župan tū gorprija svoje

Na Paliči leko dosta lejpi iz najdemo

goste. V kancelaji za porce je vse tak lejpo sivo pa okinčano kak pred stau lejtami.

Z žmetnimi pakami smo se napautili na panauf. Kufre smo nej stejli s seuv nositi, zatok smo pitali na informacijaj, če majo garderobo (cso-

magemgőrző). Gda so povödali, ka nej, smo malo kauli poglednili, pa smo pitali žensko pri veceni, če de skrb mejla na naše pake. Pravla je, ka una za 50 dinarov rade vaule pomaga, samo ka po sedmvoj vōri večer pride drūga ženska pa moramo eške gnauk telko plačati. Drauvne penezze smo dali »menedžerki« pa ziskali svoj cug.

»Šinobus« je nika takšoga, ka človek ne vidi na dosta mejstaj. Skoro je takši, kak je bila naša »piroška« med Varašom pa Sombotelom, samo eške menjša pa eške starejša. Mali cug je rejsan kak mali bus, dugo cajta je vozo od Subotice do Szegeda (tau je kauli 30 kilomejterov). Zmejs je vogrski rosag nutstaupo v Evropsko unijo, tak pelajo srbski šinobusi samo do grajnca, od tistec, na drūgoj strani pa vogrski šinobus.

Naša siva škatüla na potačaj je bila puna, vej sta se pa dvej veuki ciganjski držini tō z nami pelali. Cug je vozo palajfi tresti kilomejterov na vōro, za deset minut smo pa že donk bili v Paliči, štero je

Slobaud

Legenda guči, ka je eden pastér z imenom Pál stüdenec kopo, ka bi napajo svoje birke. Te je pa samo voda vōkipela pa je zalejala cejlo krajino. Ništarni drūgi pravijo, ka je jezero gratalo iz skuz edne držine. Srejdj 19. stoletja so oprli kopališče, ka so brodili, ka ta voda betege vrači. Leta 1971 je v vodej mrlau vse živo, depa čednjaki iz Subotice so se tak potrudili pa očistili vodau, ka so ribe pa rastline nazaj v jezero prišle.

»Šinobus«, mali cug za kratke poti

Voda je zelena, gda smo pa mi na Paliči bili, je sunce tō lepau sijalo. Malo smo dojlegli na travo, pa gledali merno vodau. Cajt je biu takši, ka smo leko zeli svoj prvi sladoled (fagyvi) v etom leti. Če štoj šké, leko na Paliči na pausado dobi picikli ali »bringohinto« na štiri potačaj, pa se malo pela kauli jezera.

Na Palič so inda samo bogati lidgé iz Subotice vōojdli. Gnes jezero gorziške dosta turistov, če rejsan edno od najlepši zidin, »žensko kaupanco« gorobnavlajo pa modernizerajo. Na informacijski tabljaj smo pá najšli lejpo srbsko rejč, gda je bilau z veukimi literami napisano: »Sunjog čarda«.

Na večer smo se povrnauili v varaš pa se eške malo špancerali po vōposvejtjnjeni ulicaj. V ednoj bauti smo vse gorostale dinare tazapravili, dosta suvenirov smo kúpili

za držine pa padaše. Tak smo znali, ka cug vnoči deset minut pred ednoj tapela, depa de že v pau ednoj na panaufi stau. Meli smo eške cajt, malo smo se spoznavali z naučnim žitkom Subotice.

Kauli paunauči smo prišli na panauf. Dveri pri vecenaj so bile zaprejte, pa je znautra kmica bila. Malo smo se prestrašili pa poklonckali. K sreči se je drūga naša »menedžerka« zbidila, pa za malo penezz povrnauila naše kufre.

V pau ednoj je cug pripafko z Beograda. Odlaučili smo se, ka gorstaupimo, ka donk mesto mamo. Gda pa smo se dojspakivali, je cug začno titi. Te je domanja dekla v našom kupeji povödala, ka cug že z grajnca deset minut pred ednoj dé. Eške dobro, ka smo pau vōre prva gorstaupili.

Z našov vogrskov sopotnicov s Subotice smo se eške dugo pogučavali, cug je že prauti Budimpešti leto. Za štiri dni smo malo mi tō prejkstaupili kulturne grajnca. Beograd je biu sploj ovaški kak v ogrski varaši, kak smo se pa pelali prauti sōveri, je vse vsikder bole domanje bilau. Prvi vūzenek na Balkani se je končo - pa dopistite mi, ka ge tō končam s srbskimi rečami: »Beograde, čekaj me - vратиću se« - 'Beograd, čakaj me, povrném se!'

OD SLOVENIJE...

Trikratni NE volivcev

Na superreferendumu so volivci prvič v samostojni Sloveniji odločali o treh referendumskih vprašanih hkrati in vse tri s strani vlade predlagane spremembe prepričljivo, z več kot 70 odstotki glasov, zavrnil: pokojninsko reformo, zakon o delu na črno in o arhivih. V ospredju so zdaj pričakovanja, kako bo na nezaupanje volivcev odgovorila vlada. Premier Borut Pahor je po zavrnitvi pokojninske reforme napovedal, da bo vlada verjetno pripravila interventni zakon, ki bo ohranil konsolidacijo javnih financ. Koalicijska stranka Zares ne bo več sodelovala v vladi, razen če v naslednjih dneh stranka SD ne bo predlagala temeljite rekonstrukcije vlade in določila prioritete njenega delovanja do konca mandata.

Obisk bolgarskega predsednika

Na dvodnevem uradnem obisku v Sloveniji se je mudil bolgarski predsednik Georgij Parvanov. Z gostiteljem, slovenskim predsednikom Danilom Türkom, sta dvostransko sodelovanje med državama ocenila za zelo dobro ter izpostavila opazen razvoj na področju gospodarskega sodelovanja. Podobna stališča imata državi tudi glede širitve EU in energetske strategije. "Dialog predsednikov obeh držav prispeva k sodelovanju na številnih ostalih področjih," je v izjavi za medije dejal Parvanov in izpostavil gospodarsko sodelovanje ter rast blagovne menjave, ki pa še ni razlog za zadovoljstvo. "Odpraviti je potrebno različne ovire," je opozoril Parvanov in spomnil, da bo k temu prispevala tudi letošnja vzpostavitev neposredne letalske povezave med državama. Obstaja tudi medsebojno zanimanje za naložbe na trge obeh držav, o čemer sta predsednika skupaj s slovenskimi in bolgarskimi gospodarstveniki bolj podrobno spregovorila na poslovnih konferencah.

Naša živa erba

Od naši starcov, stari starcov smo nej samo ižo, grünt, lejs, gvante erbali. Vse tisto, ka so uni znali, so nam tō prejkдали (šege, navade, pesmi, plese) – najbolje pa našo slovensko

le dati mladim. (Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine). Slovenija in Madžarska od 2008. leta mau vküppišeta, na ka vse bi mogli skrb meti, ka se ne zgibi.

Martina Piko z napo z iznimi imeni

materno rejč. Tak je tau bilau duga lejta. Gnesnaden pa je vsikder menje držin, gde mlajši pa vnüki tau leko prejkvzemejo. Za toga volo je trbej meti društva, pevske

Tau je Nacionalni register kulturne dediščine. V Sloveniji je v tom registri (jegyzék) 18 erb, na Madžarskom 8. Med osmimi madžarskimi je v prvoy erbi 500 mojstrov

Etnologi pred Pavlovim muzejem

zbore, plesne skupine, srečanje, na šterom se nutpokaže, ka vse so inda delali. Starejši mladim tau znanje prejkđajo v šaulaj, po šauli pa na razni srečanjaj. Če se tau vse pozabi, ka smo vse znali, te rejsan vömargemo. Pa nej samo mi. Tau je tak na cejlom svejti. Za toga volo je organizacija Unesco 2003. leta v Parizi na svojoj konferenci odlaučila, ka po cejlom svejti je trbej vküppisati, šteri narod kakšno posebno erbo ma, štera se ne smej zgibiti. Se mora tada-

ljudske umetnosti (népművészet mestere) – med njimi slovenski ločar z Verice Karol Dončec.

Slovensko etnološko društvo, Muzej Avgusta Pavla v Monoštri in Zveza Slovencev so 4. junija organizirali mednarodno delavnico v Monoštru na temo *Živa kulturna dediščina v Porabju*. Znanstveni svetnik Inštituta za slovensko narodopisje *Naško Križnar* je nutpokazo, kak se dela v Sloveniji register. *Jelka Pšajd* iz soboškega

Petanjci: obisk veleposlanice Kraljevine Norveške

VRT BOGATEJŠI ZA TRI NORVEŠKE JELKE

Guro Katharina Helwig Vikor, veleposlanica Kraljevine Norveške v Sloveniji, je v Vrtu spominov in tovarštva na Petanjcih posadila tri norveške jelke, darilo Kraljevine Norveške. Ugledno gostjo je v imenu Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije pozdravil predsednik Ernest Ebenšpanger, veleposlanica pa je poudarila, naj bodo drevesa v spomin vsem ljudem.

Tri drobne norveške jelke je posadila veleposlanica gospa Guro Katharina Helwig Viktor, pomagal ji je predsednik Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije Ernest Ebenšpanger, sajenje pa je spremljal župan občine Tišina Franc Horvat.

Veleposlanica Norveške je prvič obiskala Vrt spominov in tovarštva, ki ga je zasnoval pokojni dr. Vanek Šiftar, zdaj pa je v njem več sto rastlin z vseh koncev sveta, leta 2009. Tedaj je bila navdušena nad idejo vrta, ki poudarja mir in prijateljstvo, in zagotovila, da bo prinesla in posadila drevo iz svoje domovine. Tako je zdaj Vrt spominov in tovarštva bogatejši za tri norveške jelke, ki so se pridružile jelki iz nacističnega taborišča Örandet na Norveškem, ki jo je že leta 1967 posadil pastor Moritz Löge, ki je med drugo svetovno vojno reševal jugoslovanske internirance iz tega taborišča.

Prijeten dogodek so popestrili tudi pevci skupine Prekmurci.

eR

muzeja je povödala, ka muzej leko pomaga pri tome, ka se stare meštrije znauva navčijo. *Martina Piko-Rustia* iz Celovca (Klagenfurta) v Avstriji je pokazala, kak so v ednoj slovenskoj vesnici vküppobrali izina imena pa imena njiv, tranikov pa napisali slovenski na napo. Podpisana je povedala, kak je tau na Madžarskom. Mi Slovenci leko zglasimo svojo erbo, tū na Madžarskom, ka smo tū doma. V slovenski nacionalni register leko nutspišejo našo erbo, samo tadale ne morejo poslati Unescu. Tak smo se zgučali, ka bi borovo gostüvanje leko predlagali Slovenci, Madžari in Nemci pa Hrvatke v Sloveniji, na Madžarskom

pa v Avstriji. Slovenci na Madžarskom bi dali nutspisati pri Unesco – *našo domanjo slovensko rejč, paukanje na veuko soboto pa klonckanje* (z zvonom, mrtveci). Zadvečarka smo poglednili, gde vse imajo skrb na našo kulturno erbo: *Muzej Avgusta Pavla v Monoštri, Küharjeva spominska hiša na Gorenjom Siniki, Porabska domačija v Andovcih*. Glavna organizatorica mednarodne delavnice je bila vodja Delovne skupine za Slovence zunaj meja RS pri Slovenskem etnološkem društvu dr. Katalin Munda Hirnök. S penazami je srečanje pomagalo Ministrstvo RS za kulturo.

Marija Kozar

10. jubilej Glasbenega maja v Monoštru

Niz prireditev z imenom *Glasbeni maj* letos praznuje deseto obletnico obstoja. Vseskozi ga je prirejal Pomurski akademski center (Klub PAC), ki je v preteklih letih v koncertne prostore v Pomurju privabil številne svetovno znane (predvsem slovenske) poustvarjalce klasične glasbe. Klub PAC pa že vrsto let sodeluje tudi z Zvezo Slovencev na Madžarskem, tako so dobili priložnost za udeležbo na vrhunskih glasbenih izvedbah tudi Porabski Slovenci.

Pred kratkim se je Refektorij v Monoštru skoraj v celoti napolnil ob koncertu flavtista *Cveta Kobala* in pianista *Jakša Zlatarja*. Njun letošnji program je bil sestavljen predvsem iz skladb z začetka in sredine 20. stoletja, na repertoarju so se vrstila dela *Nela Milottija*, *Roberta Schumann*, *Alda Kumarja*, *Jacquesa Iberta* in drugih.

Flavtist Cveto Kobal koncertira kot solist z orkestri in kot član različnih komornih skupin v Evropi, Izraelu, ZDA in na Japonskem. Je redni profesor na Oddelku za glasbo Pedagoške fakultete na Univerzi v Mariboru. Prejel je številne nagrade in priznanja. Po študiju na ljubljanski Akademiji za glasbo se je izpopolnjeval v Kanadi, Franciji in Švici. Bil je član Slovenske filharmonije in solo flavtist simfonikov RTV Slovenije ter kot solist koncertiral s številnimi orkestri v Sloveniji in tujini.

»To ni moj prvi nastop na Madžarskem, sem že igral v Budimpešti in še tudi v nekaterih drugih krajih. Zelo mi je všeč, da sem danes tukaj, sprejem je bil izjemen, mislim, da so poslušalci res z odprtimi srci sprejemali glasbo, kar se je tudi čutilo v dojemanju in aplavzu. Sem zelo vesel in počaščen, da sem danes tukaj igral« - je svoje občutke v Monoštru izrazil Cveto Kobal in dodal: »S profesor *Jakšo Zlatarjem* sodelujeva že od leta 2001, moram reči, da sva že prepotovala kar dobršen del Evrope, najdlje sva igrala na Portugalskem, bila pa sva tudi v Ameriki in v Tokiu, kjer sva imela tudi nekaj koncertov.

Program večkrat menjava, imava različne repertoarje, zdaj za tukaj sva si izbrala program, ki se mogoče malo bolj osredotoča na 20. stoletje, ampak seveda na tisto 20.

Flavtist Cveto Kobal in pianist Jakša Zlatar

stoletje, ki je primerno tudi za širšo publiko, saj ima neke zelo melodične skladbe.

Flavtist in profesor glasbe meni, da se študentje za tujino ne odločajo zaradi tega, ker bi bila Slovenija 'preozka za talente': »Vsak študent, ki se hoče graditi, ki hoče napredovati, mora včasih zamenjati profesorje, vsakih nekaj let. To je pravzaprav vzrok, da ljudje potujejo in študirajo na različnih univerzah in konservatorijih pri različnih profesorjih, ker pravzaprav vsak mogoče doda en kamenček v tem mozaiku. Tisti, ki so talentirani, se na koncu izoblikujejo v umetnika,« - je pojasnil Cveto Kobal in izrazil svoje misli o prihodnosti klasične glasbe: »Jaz se pravzaprav ne bojim za klasično glasbo. Ker je tudi v te poplavi elektronike in vseh možnih zvrsti popularne glasbe, ki jo sicer tudi cenim, klasična glasba edinstvena. In zato bo vedno ostala. Vedno bo nek krog ljudi, ki jo bo poslušal. Slučajno pa vem za sociološko raziskavo, ki je bila narejena v Sloveniji, kjer sta pravzaprav pop glasba in klasična glasba dosegli isti procent poslušalcev.«

Na koncertu smo lahko prisluhnili tudi flauti v solju, ki

lahko po besedah flavtista sama napolni prostor: »Kar se flaute tiče, je to bolj liričen inštrument, in tudi vsa glasba je v glavnem napisana v liričnem, romantičnem stilu,

je pa tudi hiter inštrument. Da se na njem zelo hitro igra, tako da imamo tudi obilo virtuosnih skladb.

Duet flaute in klavirja je precej običajna zasedba, z obsežno literaturo. Klavir pa je prav tako specifičen instrument, je povedal pianist prof. *Jakša Zlatar*: »Lahko pravzaprav nadomešča celoten orkester, ker ima velik razpon. Zaradi svoje dinamike pa lahko izvede tudi to, česar ne morejo orgle in čembalo. Tudi to je prednost. Da pa je tak instrument, ki so ga imeli veliki skladatelji radi, se vidi iz tega, da so mu posvetili veliko svojih del. Lahko začnemo z Bachom, Mozartom in Beethovnom, zaključimo pa s Chopinom. Mislim, da noben drugi instrument nima Chopina, samo klavir.«

Jakša Zlatar se je rodil v Šibeniku na Hrvaškem, po diplomu na zagrebški Glasbeni akademiji se je prav tako izpopolnjeval v tujini. Trenutno je tudi profesor na glasbenih akademijah v Zagrebu in Ljubljani za predmete klavir, specialna didaktika klavirja in zgodovino klavirske literature. Je avtor številnih knjig in pisec oddaj za radio in televizijo. Diplomiral pa je tudi na Filozofski fakulteti v Zagrebu. »Študiral sem sociologijo in psihologijo ter klavir,

in se je to spojilo v metodiko klavirja. Tako predavam metodiko v Zagrebu. Predavatelja so potrebovali tudi v Ljubljani, prišel sem tja, sicer le za 3 mesece, ostal sem pa 15 let. Poskušam pomagati tem mladim, ki v glavnem le vadijo in nimajo časa brati in spremljati zgodovinsko in metodično literaturo. Jaz s svojimi predmeti metodika in zgodovina pianizma poskušam povedati neke stvari, ki jih oni še niso formulirali. Recimo pri nastopih, pri pripravi, in vajah in prav tako pri zgodovini pianizma. Mislim da je to koristno.

Veliko se je že pisalo in povedalo o učinku glasbe na človeški duh, svoje pa je dodal tudi prof. Zlatar: »Glasba mogoče najbolj neposredno deluje na človeka. Kajti nima besedila, če govorimo o absolutni, instrumentalni glasbi. Ta s svojimi harmonijami in melodijami deluje na človeka, izziva določena čustva, ki jih je skladatelj nekje zapisal. To niso običajni toni, pod njimi se nekaj skriva. Če tisti, ki igra, je to sposoben prenesti na občinstvo, lahko ta čustva poslušalci začutijo.«

Zaradi burnega aplavza sta umetnika po rednem delu koncerta odigrala še dve nekoliko starejši, lažje sprejemljivi skladbi. Umetniški vodja festivala *Glasbeni maj mag. Slavko Šuklar* pa je v kasnejšem pogovoru izpostavil: »Letošnji 10. festival je drugačen zato, ker je zmanjšan v obsegu. To pa zato, ker se bo naslednje leto tudi Murska Sobota pridružila projektu *Evropske prestolnice kulture*. Kar se zaokrožitve tiče, smo spet povabili renomirane umetnike, za naslednje leto pa smo povabili kar velike ansamble. Dejansko delamo iz leta v leto promocijo našega festivala. Umetniki, ki so do sedaj nastopili na tem festivalu, ga opredeljujejo kot zaščitni znak kakovosti. Če povem malo neskomno, smo že skoraj prestižni festival, na katerega radi prihajajo poustvarjalci.«

... DO MADŽARSKE

Delavci sektorja javnega prevoza se pripravljajo na stavko 29. junija in 7. julija načrtujejo sindikati strojevodij, avtobusnih prevoznikov in avtobusna podjetja z južnega dela Prekodonavskega opozorilno stavko, s katero bodo protestirali proti načrtom vlade, da bi ukinila beneficirani staž oz. predčasno ugodno upokojitve strojevodij in voznikov. Opozorilna stavka bo trajala od 7. do 11. ure. Sindikati sektorja javnega prevoza namreč z ogorčenjem ugotavljajo, da se vlada odloča brez usklajevanja z njimi, jemlje že pridobljene pravice delavcev. Ukinitve beneficiranega staža oz. predčasne ugodne upokojitve najbolj ogroža strojevodje, ki so beneficirani staž imeli zaradi težkih delovnih pogojev. Če bi vlada ukinila beneficirani staž, bi le-ti morali delati 12 let dalj. Vodja sindikata meni, da 60-letni strojevodja ne izpolnjuje več strogih zdravstvenih zahtev za opravljanje tega poklica. Sindikati zahtevajo od vlade tudi to, naj s svojimi načrti v zvezi z ukinitvijo beneficiranega staža seznanijo tudi javnost.

Vladna podpora samoupravam

Državni sekretar za lokalne samouprave (občine) je prejšnji teden seznanil javnost s tem, da so dobile samouprave na razpisih njegovega ministrstva 3,4 milijarde forintov dodatne podpore. Iz sklada vis major, v katerem je 8 milijard forintov, je dobilo 354 občin skoraj dve in pol milijardi. Drugi sklad je namenjen nakupu zdravstvene opreme za zdravstvene inštitucije, do zdaj so pozitivno ocenili vloge enajstih samouprav, ki so dobile 184 milijonov forintov. Največ vlog so poslale samouprave na sklad, ki je namenjen občinam, ki so v težkem položaju, ne da bi bile same krive (önhiki). Vlogo je vložilo 1292 samouprav, njihov skupni zahtevok znaša 53 milijard forintov, medtem ko sklad razpolaga s 31 milijardami forintov.

-dm-

Dvakrat se je postavo, dvakrat se je paudro

V Andovci se vse ovak dela kak v drugi vasnicaj, zato pa se ešče majpan dvakrat postavla pa podira. Tau smo mi te ešče tō nej znali, gda smo

li, ka smo majpan vöskopali pa smo ga tak naraja nutra v travo pistili, nej ka bi se glaž palinke strau, šteri je na vrejek biu zvezani. En keden, ka je

Büdinčani so se pripelali z okinčanim traktorom

ga 1. majuša z Büdinčari postavili v tistom velkom deži. Istino, tau tō nej, ka gda mo ga podirali, te de se dež ranč tak lejvo. Pri nas v Andovci tau se že tak dogaja. Eden keden prvin smo mogli majpan podrejtj zato, ka je napauti bijo. Nej nam, liki tistomi traktori, šteri plac redi za šator, šteroga te postavijo, gda de se ta nauva kuča prejkdavala 9. julija. Če je

majpan v travi ležo, se je plac splanero, pa v soboto smo ga že nazaj gor postavili. Samo te čas, ka je v travi ležo, je nekak glaž palinke vkradno z vreka, tak ka smo mogli drugoga gorazvezati. Ranč ne ,te dali valati, kak težko se majpan tak na süji postavla, pa zdaj ne mislim samo na tau, ka je fejest sonce sijalo. Vse edno nikak smo rejšili tau velko pa

Stara žaga se je večkrat stisnila, zato go je trbelo »namazati«

napauti, te je napauti, trbej ga podrejtj pa gotovo, smo si mislili, dapa v kratkom časi nam je na pamet prišlo, ka tau tak nede dobro. 4. julija mam program vküper z Büdinčari, nam oni poderejo majpan, mi pa demo njigvoga vničit. Samo tak de tau težko šlau, če pri nas sploj nede majpan stau. Tau smo samo tak leko rejši-

žmetno delo, pa 4. junija večer v šestoj vōri smo čakali, aj nam Büdinčari poderejo naš blajženi majpan. Šest vōra že minaula, skur pau sedem je bilau, dapa naši Büdinčari so ešče nin nej bili. Že smo tau mislili, ka so pozabili nas pa znauva nam de se trbelo mantrati s tejm djeličom. Te čas se je dež tak püsto, ka je vse

plavalo. Na, baugi hvala, samo ešče tau je nam falilo, pravijo edni pa gledamo dola po pauti, gde bi Büdičari mogli pridti. Gnauk samo nišo sireno zaslišimo pa plavi posvejtj začnajo obliskavati. Kakšni gasilci se tū vozijo, gledamo eden na drugoga, dapa da so skrjej prišli, te smo že znali, ka so tau naši padaši iz Büdinec. Malo kasneje ešče eden mali traktor pufko gor po brejgi, na prikaulici s puno lidami, na srejtj z ednim harmonikašom. Tau so ešče tō oni bili, nej se je štelo, ka dež ide, tak koražno so spejvali, kak če bi na kašnoj povorki (felvonulás) bili. Gda so se stavili, predsednica društva je nam tri trake (pantlike) dala z barvami slovenske zastave, štere naj bi zvezali gor na majpan. Mi smo si tak zmislili, ka bole je vküperzašijemo pa tadejemo kak kakšno relikvijo. Po tejm so ešče enga spejvali nam Büdinčari, ka mi tak ne znamo, pa se je začnilo podiranje majpana. Prvi je naš »Lajoš« biu, što je v tistoj velki blati, z velikimi bataši z žagov v rokej proti bauri začno staplati pa kazati nam, aj mi tō demo za njim. Mi, Andovčani, za volo deža pa za volo tauga, ka nam Büdinčari morajo podrejtj majpan, smo samo vō spod streje gledali. Büdinčari so edno staro ročno žago s seuv prinesli, štera se je vsigdar stisnila njim v lesej. Za volo tauga smo vejn petkrat mogli njim palinko nesti, s šterov so žago pa svoje guntanje mazali. Gda so majpan podrli, te so več nej prosili palinko, zato ka so go z vreka dolavzeli, ka smo mi tak fejest šparali, pa so si go od rauk do rauke davali. Potejm se je te dugi baur na mejterske drve zožago, gde smo že mi tō malo vcujpomagali. Istino, večkrat se je žaga stisnila, zato ka so na krajmi vsigdar zdigali, aj se žaga zošpana, dapa zato nikak smo tazmantrali. Malo smo ešče djeli pa pili po taum velkom mantranji, potistim smo se napautili v Büdince, zato ka

tam je ešče stau majpan. Vedli smo, ka je njigvi majpan velki, dapa tau smo zato nej mislili, ka tak fejest. Tau smo samo te vidli, gda smo pod njim stali. Najprvin smo mi tō prejkdali našo darilo, naš spominček, edno leseno tablo, gde piše ka Andovci. Naj se vej, pa naj se vidi, ka leta 2011 so Andovčani podrli büdinski majpan. Mi smo tō z njigvo staro žagov začnili piliti baur,

zmišlavamo na tejm. Te čas, ka smo se mi z žaganjom mantrali, naši gostitelji so že puno stola klobasi spekli za nas. Tak žmane klobasi smo ešče vejn nikdar nej djeli, kak smo tam od njij dobili, edni med nami ešče zdaj z masnimi lampami odijo. Pa nej samo djesti pa piti so nam ponidili, liki muziko tō. Za inštrumenti so domanji »Zgrablenci« stali, pa so nam vgojno do dveje vlekli. Probali

Andovčanke žagajo büdinski majpan

pa te čas smo na tejm zmišlavali, kak, kama naj ga pistimo, aj na vaškom daumi ešče drugj den tō leko ftiči sedijo. Ešče sreča, ka nam je Dušan

smo vküper spejvati tō, dapa tau je nam za vraga nej šlau. Na konci so oni ešče madžarske naute tō bola znali kak mi, kak se je leko tau zgaudio, ne

Büdinski ansambel pa zborček

Slankovič na pomauč prišo, pa pokazo, kak aj žagamo, če ščemo, ka na dvorišče spadne majpan. Tauga ranč tak kak našoga smo na mejterske falate zrezali. Iz nigvoga smo mij nesli en meterski falat domau, z našoga pa Büdinčarji. Tau smo ešče nej vözmislili, ka se vönapravi s tauga, dapa fejest

vejm. Nega niše nevolé, vej drugo paut mo že mi tō malo bola vadili, važno je tau, ka smo se meli lepau. Hvala KUDI Büdinci za te nepozabni večer, rejsan je fejest dobro bilau. Samo je tistoma leko žau, šteri je doma spau!

Karči Holec

OTROŠKI

POSTRAŠENO STRAŠILO

Tam srejdi ene njive stogi strašilo. Depa tau je nej gé takšo strašno strašilo. Sploj nej. Tau je gé postrašeno strašilo. Tau pa zatoga volo, ka tau strašilo sploj ne vej ftiče postrašivati. Tau strašilo je gé takšo strašilo, ka stra ma pred ftičami. Ja, tau je gé velka nevola. Tau je gé najvejša nevola! Vej pa strašilo mora ftiče postrašivati! Nej pa ka sam stra ma pred njimi!

V NOUVON GVANTI

Postrášeno strašilo je dobilo nauvi gvant. Vanga ga je obleko paver, steri ga je vküper napravo. Pa je emo vüpanje, ka po tejm postrašeno strašilo tak nagnauk grata strašno strašilo. Ka de tak strašno strašilo kak tisto na sousedovoj njivi. Depa, depa! Leko, ka je tau gé pri človeki. Leko, ka gvant človeka narédi. Depa, depa! Pri strašilaj je tau vcejlak ovak.

»Nej gvant, srcé pa glava delata strašilo strašno. Ti glavau dun maš. Pa brodim, ka srcé tö. Depa, nej na pravom mesti,« njemi je tumačilo sausednje strašilo, strašno strašilo. »Tau pa ti nikšen gvant ne more dati, tau, ka bi strašno bilau.«

Postrášeno strašilo je na tau pomalek sámogor prišlo. Vrabli so eške tadale veselo gnejzdili v njegovom klobüki. Pa so tadale lejtali kauli njegve glave. Postrašeno strašilo pa je vodné tadale spalo, ka je ne bi vidlo pa nej čülo. Vnoči

pa se je gledalo. Se je gledalo pa se je samo sebi trno vidlo. Se je samo sebi trno vidlo v nauvom gvanti. Nevoula je bila samo v tejm, ka ga je vnoči nej niške drugi vido, kakši lejpi gvant ma.

»Leko, ka sam tadale postaršeno strašilo. Leko, depa, moj nauvi gvant je tak lejpi, je tak lejpi, je tak lejpi, ka tau sploj ne morem povedati. Pa če je lejpi moj nauvi gvant, sam lejpi ge tö,« je bilau vse bole pa vse bole gizdavo. »Poglednite me, kakši lejpi sam gé!!!« se je zdrlo v glüpo nauč. Pa kak povejdano, nikoga je nej bilau, ka bi ga vpamet vzeu.

»Naaaaaa, poglente, kak sam lejpi gé!!!« se je zdrlo eške gnouk najbolje na glas.

Na, po tejm je ovak bilau. Prebüdilo se je strašno strašilo na sausedovoj njivi. Pa so se prebüdili vrabli v njegovom klobüki tö pa eške drugi ftiči.

»Mer mi njaj! Ostani lejpi, depa, tiüma tö!« se je zglasilo strašno strašilo.

»Mer nam njaj! Vsikši vej, ka smo vrabli najbolje lejpi ftiči,« se je zglaslo vrablöv oča.

»Ne guči takše! Vsikši vej, ka smo siničice najlepše ftiče,« se je tam nin od daleč zglasila edna siničica.

»Ne guči norije! Vej pa lepši od lastavic nega na tom svejti,« je eške bole od daleč kcuj djala lastovica.

Po tejm se je v toj nauči začnolotakšno raščanje, ka je tau eške niške nej čüo. Vsikše ftiče so škele biti lepše od drugi. Larmale so edna prejk druge skur cejlo nauč. Pa so dun nej mogle do kraja priti, stera ftica je lepša od druge. Dokejš se je nej začno delati den.

»Namé ne briga, stera ftica je bole lejpa kak pa druga. Ge samo tau vej, ka sam najbolje lejpo strašilo,« si je eške zdejnolo pa že spalo tö.

Miki Roš

»...lepo je tisto, kar je nam všeč brez koristi«

3. junija se je odprla nova razstava v Slovenskem kulturnem in informativnem centru.

Na začetku je prisotne pozdravil predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök in na kratko predstavil slikarja.

»József Birovecz se je rodil leta 1959 v Tiszaújhelyu. Že od malega ga je zanimalo risanje in slikanje. Likovno akademijo je končal v bivši Sovjetski zvezi, v Ungváru. Na akademiji se je začel zanimati tudi za slikanje ikon. Po končani akademiji je študij nadaljeval v Černogoru in v Kijevu. Med leti 1993 - 96 je študiral na Visoki šoli za uporabno umetnost, smer restavratorstvo, v Budimpešti. Njegova dela lahko vidimo v županiji Szabolcs, v raznih cerkvah.

Do zdaj je imel 11 samostojnih razstav v Györu in v okolici.«

Besedo

Predsednik ZSM Jože Hirnök (z leve), slikar József Birovecz in župnik Tibor Tóth na otvoritvi razstave

je prevzel slikar, József Birovecz. Predstavitvi je še dodal, da sedaj opravlja poklic peka. To pomeni, da ustvarja takrat, ko ni v službi. Spekel in prinesel je s sabo tudi pogače, da bi jih poskusili vsi tisti, ki so se udeležili otvoritve.

Razstavo je odprl župnik z Gornjega Senika, Tibor Tóth, ki je pripovedoval o tem, kako se je on sam spoznal s slikarjem.

Slikarjeva prijateljica ima hčerko, ki živi v Zalatórnoku. Gospod Birovecz želel podariti sliko tamkajšnji cerkvi in je prosil za pomoč našega župnika. On mu je pomagal in stopil v stik s tamkajšnjim župnikom.

Med tem časom, ko sta čakala na njegov odgovor, je naš župnik na Gornjem Seniku že povedal, da bi morali zelo moliti, da bi to sliko na koncu dobila naša cerkev. Po enem mesecu je župnik iz Zalatórnoka zavrnil ponujeno sliko. Tako se je

zgodilo, da je József Birovecz podaril sliko gornjeseniški cerkvi. To pomeni, da so verniki dobro molili.

Kot Gornjeseničanka bi rada dodala, da je slika res zelo lepa in smo vsi verniki zelo veseli, da smo jo na koncu dobili mi.

Po tej zanimivi zgodbi je župnik Tóth odprl razstavo. Vse, ki niso bili na otvoritvi, bi povabila, da si ogledajo to razstavo. Ne bo vam žal, in če bi vam katera izmed slik bila všeč, jo lahko tudi kupite.

Martina Zakoč

Naši mlajši pri Slovincaj v Italiji

3. in 4. junijuša so bili mlajši števanovske pa gornjeseniške šaule pri naši padašaj, Slovincaj v Italiji. Pozvani so bili za konec šolskega leta, gda majo tam velko prireditev s kulturnimi programi šaulske mladine. Naši mlajši s števanovske šaule so se nutpokazali s folkloro pa pevskim zborom, senički pa z igrivic »Rdeča kapica«.

Kak so se tam meli, vidli pa doživeli, te leko prešteli v naslednji številki Porabja.

M.R.

Ne pozabite pogledniti!

Vpogled - magazin Porabja

Bepillantó - A Rába-vidék magazinja

Na ogled je vsakši torek ob

18.30 vöri na Gotthárd TV

Ponovitvi: ob petkaj ob 20. vöri, ob nedelaj v 13.30 vöri

MLAŠEČI

